

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI DO SPRAW
KONTROLI PAŃSTWOWEJ
(NR 47)
z dnia 19 marca 2025 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 47)

19 marca 2025 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Tomasza Kostusia (KO)**, zastępcy przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

- informację Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”,
- informację Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Funkcjonowanie spółek z większościovym udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i nadzór nad ich działalnością”.

W posiedzeniu udział wzięli: **Stefan Krajewski** sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz ze współpracownikami, **Piotr Miklis** wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami, **Lucjan Zwolak** zastępca dyrektora generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk** i **Tadeusz Oset** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Szanowni państwo, mam zaszczyt i przyjemność w imieniu pana przewodniczącego Marka Sawickiego dokonać otwarcia posiedzenia Komisji do Spraw Kontroli Państwowej.

Stwierdzam kworum oraz przyjęcie protokołów poprzednich posiedzeń Komisji wobec niewniesienia do nich zastrzeżeń.

Chciałbym powitać bardzo serdecznie pana Stefana Krajewskiego, wiceministra rolnictwa i rozwoju wsi, wraz z delegacją. Witamy panie ministrze. Witam bardzo serdecznie pana Piotra Miklisa, wiceprezesa NIK, wraz z delegacją. Witam bardzo serdecznie pana Lucjana Zwolaka, zastępcę dyrektora generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, wraz z delegacją.

Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie widzę. Uznaję, że porządek obrad został przyjęty.

Przystępujemy do realizacji punktu pierwszego porządku posiedzenia – rozpatrzenia informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”. Proszę przedstawiciela pana prezesa o przedstawienie informacji. Panie prezesie, bardzo proszę.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Piotr Miklis:

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący.

Szanowne panie posłanki, panowie posłowie, zaproszeni goście, panie ministrze, zanim przejdę dalej, pozwolę sobie przedstawić zespół, który dzisiaj mi towarzyszy – pan dyrektor Rafał Ostrowski, Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pani Anna Wisz, pełniąca obowiązki wicedyrektora tego departamentu, kontrolerzy z departamentu, którzy koordynowali i prowadzili tę kontrolę, pani Monika Wilińska, doradca prawny, pan Andrzej Kojtych, doradca ekonomiczny, pan Jarosław Pasztaleniec, doradca ekonomiczny, i stały uczestnik naszych posiedzeń, pan Paweł Gliński, doradca prawny w moim biurze.

Dzisiaj prezentujemy państwu wyniki dwóch kontroli planowych – „Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa” oraz „Funkcjonowanie spółek z większościovym udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i nadzór nad ich działalnością”. Wyniki prezentujemy łącznie, ponieważ w obu tych kontrolach podstawową kontrolowaną jednostką był KOWR.

KOWR to państwowa osoba prawna, będąca agencją wykonawczą w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, powołana do realizacji zadań wynikających z polityki państwa w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Kontrole objęły część ustawowych działań realizowanych przez

KOWR w zakresie restrukturyzacji oraz prywatyzacji mienia Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolnicze, w szczególności obrotu nieruchomościami Skarbu Państwa z uwzględnieniem zabezpieczenia majątku oraz wykonywanie praw z udziałów i akcji, w tym tworzenie lub przystępowanie do spółek handlowych oraz dysponowanie akcjami lub udziałami tych spółek. To już druga kontrola.

W pierwszym obszarze kontrola wykazała, że wykonując prawo własności i inne prawa rzeczowe powierzone ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami, w latach 2021–2024 KOWR przekazywał nieodpłatnie nieruchomości rolne Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa podmiotom do tego uprawnionym. Zadania te jednak nie zawsze realizowane były prawidłowo i rzetelnie. Stwierdzone w kontrolowanych oddziałach terenowych KOWR nieprawidłowości wskazują na niewystarczający nadzór dyrektora generalnego KOWR. O szczegółach za moment w prezentacji.

Jeżeli chodzi o drugie zagadnienie – ustalono, że w latach 2020–2024 KOWR posiadał całkowity lub większościowy udział w kapitale zakładowym 12 spółek z sektora rolno-spożywczego. Działalność tych spółek powinna przyczyniać się do realizacji zadań wynikających z polityki rolnej państwa. Kontrola wykazała jednak, że spółki te nie zawsze funkcjonowały prawidłowo i rzetelnie, a nadzór właścicielski nad nimi ze strony KOWR był niewystarczający. Spółki te nie spełniły roli, dla których zostały utworzone, a w szczególności trzy z nich – Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna, Krajowa Spółka Owocowo-Warzywna Polowoc oraz Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo – nie zrealizowały celów, do których zostały utworzone, oraz poniosły straty, co skutkowało postawieniem ich w stan likwidacji.

To tyle, ogólny zarys ustaleń kontroli. Panie przewodniczący, za pana pozwoleniem przekażę teraz głos naszym kontrolerom.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Dziękuję.

Bardzo proszę o kontynuację.

Pełniący obowiązki dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli Rafał Ostrowski:

Panie prezesie, szanowni państwo, najpierw przejdę do omówienia nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Celem głównym kontroli była odpowiedź na pytanie, czy Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa prawidłowo i rzetelnie przekazywał nieodpłatnie na własność mienie wchodzące w skład Zasobu WRSP. Cel szczegółowy natomiast obejmował kontrolę realizacji zadań w zakresie nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych Zasobu WRSP przez dyrektora generalnego KOWR, jak również oddziały terenowe KOWR oraz sprawowanie przez dyrektora generalnego nadzoru nad oddziałami terenowymi KOWR tym zakresie.

Kontrolę planową „Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu WRSP” przeprowadzono w centrali KOWR oraz w pięciu oddziałach terenowych – w Olsztynie, Poznaniu, Pruszcze Gdańskim, Warszawie oraz we Wrocławiu. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. w zasobie pozostawało ogółem 1 mln 332 tys. ha gruntów, w tym 1 mln 060 tys. ha było w dzierżawie. W okresie objętym kontrolą rozdysponowano łącznie 164 tys. ha, z czego ponad 16 tys. ha sprzedano, 125 tys. ha wydzierżawiono, natomiast 20 tys. ha przekazano nieodpłatnie.

Zgodnie z ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa KOWR gospodaruje Zasobem WRSP w pierwszej kolejności w formie dzierżawy, a następnie w formie sprzedaży nieruchomości rolnych, mając na celu powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych. Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych jest więc jedną z trzech głównych form dysponowania zasobem. Nieodpłatne przekazywanie nie było do tej pory przedmiotem odrębnej kontroli NIK. Pojawiające się sygnały o nieprawidłowościach w tym obszarze dotyczyły przede wszystkim wykorzystania przez jednostki samorządu terytorialnego przekazanych nieruchomości zgodnie z przeznaczeniem lub ich zbycia.

W okresie objętym kontrolą KOWR przekazał nieodpłatnie na rzecz jednostek samorządu terytorialnego nieruchomości o łącznej powierzchni 1838 ha, Lasom Państwowym – 1465 ha, kościołom i innym związkom wyznaniowym – 300 ha oraz innym podmiotom nieruchomości o łącznej powierzchni – ok. 3 tys. ha. Tu m.in. Krajowemu Zasobowi Nieruchomości, fundacjom i organizacjom pożytku publicznego.

KOWR nie zawsze prawidłowo i rzetelnie przekazywał nieodpłatnie nieruchomości rolne Zasobu WRSP, a nadzór nad realizacją przez oddziały terenowe KOWR zadań w tym zakresie był niewystarczający. Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu WRSP realizowane było na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz wytycznych opracowanych i wprowadzonych przez dyrektora generalnego KOWR. Wytyczne zostały wdrożone tylko w prowadzonych postępowaniach wobec niektórych uprawnionych podmiotów, tj. jednostek samorządu terytorialnego, kościołów i związków wyznaniowych, fundacji oraz organizacji pożytku publicznego. Dyrektor generalny KOWR nie określił wytycznych w zakresie nieodpłatnego przekazywania, jeżeli chodzi o Krajowy Zasób Nieruchomości, Centralny Port Komunikacyjny oraz Agencję Mienia Wojskowego. W przypadku Lasów Państwowych z kolei wytyczne nie zostały określone w formie zarządzenia, co było niezgodne z § 3 regulaminu organizacyjnego KOWR.

Nadzór nad realizacją przez oddział terenowy zadań w zakresie nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych Zasobu WRSP dyrektor generalny sprawował przez bieżące monitorowanie spraw oraz należności z tytułu zwrotu wartości nieruchomości wykorzystanych niezgodnie z celem nieodpłatnego przekazania, a także przez przeprowadzenie kontroli, audytów w zakresie prawidłowości prowadzenia spraw. Nadzór ten był jednak niewystarczający. Wskazują na to stwierdzone w skontrolowanych oddziałach terenowych KOWR nieprawidłowości, tj. w 21 przypadkach na 132 sprawy zbadane, czyli 16%.

Teraz przejdę do nieprawidłowości w oddziałach terenowych.

Nieprawidłowości stwierdzone w oddziałach terenowych KOWR dotyczyły przede wszystkim nierzetelnego rozpatrywania wniosków o nieodpłatne przekazywanie nieruchomości. W czterech przypadkach nie przekazano wniosków do wojewody bądź przekazano pomimo właściwości w tym wypadku oddziału terenowego KOWR do rozpatrzenia sprawy, a w jednym nie zasięgnięto opinii terenowej rady społecznej działającej przy dyrektorze KOWR przed wydaniem zgody na przekazanie nieruchomości przez oddział terenowy KOWR.

Nie zachowano czternastodniowego terminu wydania postanowień o zajęciu stanowiska. Osiem postępowań zostało zakończonych wydaniem postanowienia o wyrażeniu zgody na nieodpłatne przekazanie gruntów rolnych z Zasobu WRSP na rzecz osób prawnych Kościoła katolickiego, trwały od dwóch do trzech lat. Przekazanie odwołania od niewyrażenia zgody do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nastąpiło po siedmiodniowym terminie. Wśród stwierdzonych nieprawidłowości znalazło się niepodjęcie przez ponad trzy lata skutecznych działań w celu ustalenia aktualnej wartości nieruchomości, do czego byli zobligowani. W dwóch wypadkach nie wystąpiono do wnioskodawców o wpłatę kaucji na pokrycie kosztów przygotowania nieruchomości do przekazania w formie darowizny na rzecz fundacji lub organizacji pożytku publicznego, co było niezgodne z wytycznymi dyrektora generalnego KOWR.

Teraz przejdę do nieprawidłowości w centrali KOWR.

Nierzetelnie dokonywano weryfikacji wniosków o zgodę ministra rolnictwa i rozwoju wsi na przekazanie nieruchomości jednostkom samorządu terytorialnego oraz wniosków na udzielenie dyrektorowi oddziału terenowego KOWR szczególnego pełnomocnictwa. W trzech z dziewięciu badanych wniosków stwierdzono brak protokołu przyjęcia operatu szacunkowego z wyceny nieruchomości przez oddziały terenowe KOWR, w tym w jednym wniosku stwierdzono ponadto brak notatki z lustracji nieruchomości z dokumentacją fotograficzną. Ponadto nierzetelnie sporządzono protokół zdawczo-odbiorczy przekazania nieruchomości do Krajowego Zasobu Nieruchomości. Dotyczyło to ośmiu z dziewięciu zbadanych protokołów zdawczo-odbiorczych określonych wzorem przez prezesa KZN. Ponadto w pięciu z dziewięciu protokołów stwierdzono braki danych wymaganych ustawą o Krajowym Zasobie Nieruchomości.

W ramach kontroli wywiązywania się strony z obowiązków wynikających z umów nieodpłatnego przekazywania nieruchomości na rzecz jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów oddziały terenowe KOWR przeprowadziły łącznie ponad 1400 kontroli. Nieprawidłowości polegające na niewywiązywaniu się strony z obowiązków wynikających z wyżej wymienionych umów stwierdzili w 25% wszystkich skontrolowanych umów. W 16 przypadkach stwierdzono zbycie nieruchomości lub jej części przed upływem 10 lat od jej nabycia, a w 345 przypadkach stwierdzono przeznaczenie nieruchomości lub jej części na inne cele niż określone w umowie przed upływem tego dziesięcioletniego okresu, licząc od dnia jej nabycia.

W okresie objętym kontrolą KOWR w 225 przypadkach wystąpił do JST z żądaniem zwrotu aktualnej wartości pieniężnej przekazanych nieruchomości. Naliczono należności na kwotę 60 mln zł.

Splaconych zostało 12,5 mln zł, a do uregulowania pozostało 47 mln zł. Ponadto KOWR uzyskał zwrot nieodpłatnie przekazanych 65 nieruchomości. Dochodzenie tych należności będzie przedmiotem kontroli w 2025 r. W planie pracy NIK na ten rok ujęto kontrolę „Zarządzanie należnościami finansowymi przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa”.

W związku z powyższym, pomimo że w kontroli NIK nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa w umowach, to kontrole przeprowadzone przez oddziały terenowe KOWR w podmiotach, które otrzymały nieodpłatne nieruchomości, głównie jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie wywiązywania się z obowiązków wynikających z umów z tytułu nieodpłatnego przekazywania nieruchomości Zasobu WRSP wykazały liczne nieprawidłowości, a dotyczyło to – jak już wcześniej wspomniałem – 25% umów.

Konieczne byłoby zatem, ze względu na ponad pięcioletni okres obowiązywania zmienionych regulacji prawnych dotyczących mechanizmów chroniących interes Skarbu Państwa, dokonanie analizy oddziaływania wdrożonych instrumentów na skuteczność zabezpieczenia nieruchomości Skarbu Państwa przed niewłaściwym ich wykorzystaniem. Wniosek o przeprowadzenie takiej analizy został sformułowany do ministra rolnictwa i rozwoju wsi. Minister w przekazanym stanowisku poinformował prezesa NIK, że prowadzi stały monitoring regulacji dotyczących nieodpłatnego przekazywania nieruchomości wchodzących w skład Zasobu WRSP. Jeżeli zaistnieje potrzeba dokonania w nich zmian, uruchomiony zostanie proces legislacyjny.

Ponadto NIK kieruje wnioski do dyrektora generalnego KOWR o wzmocnienie nadzoru w zakresie przestrzegania procedur dotyczących nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych, w tym ze względu na stwierdzone nieprawidłowości w oddziałach terenowych KOWR, opracowanie wytycznych w zakresie nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych na rzecz podmiotów, dla których dotychczas nie opracowano takich wytycznych, czyli KZN, Lasy Państwowe, Centralny Port Komunikacyjny oraz Agencja Mienia Wojskowego. Ponadto NIK wnosi o zmianę wytycznych dotyczących nieodpłatnego przekazywania na własność mienia wchodzącego w skład Zasobu WRSP jednostkom samorządu terytorialnego przez wprowadzenie regulacji dotyczącej zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w umowach do informowania KOWR o aktualnym sposobie przeznaczenia i wykorzystania nieruchomości w terminie nie późniejszym niż do końca każdego roku oraz wskazanie terminów, w którym strona zobowiązana będzie do przekazania informacji o zbyciu otrzymanej nieruchomości.

Minister w odniesieniu do powyższych wniosków poinformował, że centrala KOWR opracowała zarządzenie w sprawie nieodpłatnego przekazywania Lasom Państwowym nieruchomości wchodzących w skład Zasobu WRSP, które weszło w życie w dniu 12 lutego 2025 r. W trakcie opracowywania są obecnie zarządzenia w zakresie pozostałych wskazanych przez NIK zagadnień. W naradach z pracownikami i dyrektorami oddziałów terenowych we wrześniu 2024 r. zwrócono uwagę na konieczność przestrzegania reguł w przedmiotowym zakresie.

Wniosek w zakresie dotyczącym zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w zawieranych umowach do informowania KOWR o aktualnym sposobie przeznaczenia i wykorzystania nieruchomości wymaga w ocenie KOWR zmian legislacyjnych. Podczas procedowania ewentualnych nowelizacji przepisów o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa zostaną zaproponowane odpowiednie zmiany. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Czy pan prezes jeszcze chciałby coś dodać do tej prezentacji? Bardzo proszę.

Wiceprezes NIK Piotr Miklis:

Panie przewodniczący, mógłbym zaproponować przejście do prezentacji dotyczącej drugiej kontroli. Ewentualna dyskusja dotyczyłaby wtedy obydwu tematów. Mamy gotową drugą prezentację i jesteśmy gotowi, żeby ją przedstawić.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Czy jest zgoda Komisji co do takiej formy procedowania? Dziękuję. Czy pan minister również zgadza się z taką formą? Dziękuję.

Zatem bardzo proszę, panie prezesie, o przejście do drugiej prezentacji.

Pełniący obowiązki dyrektor departamentu NIK Rafał Ostrowski:

Szanowni państwo, druga kontrola nosi tytuł „Funkcjonowanie spółek z większościowym udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i nadzór nad ich działalnością”.

KOWR wykonuje prawa z udziałów i akcji w spółkach z sektora rolno-spożywczego, które nabył realizując w okresie objętym kontrolą przysługujące mu prawo pierwokupu lub nabycia udziałów i akcji na podstawie przepisów o kształtowaniu ustroju rolnego ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz ustawy o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa.

W okresie objętym kontrolą, czyli w latach 2022–2024, posiadał 100% lub większościowy udział w kapitale zakładowym w 12 takich spółkach, a w sierpniu 2024 r. funkcjonowało 9 takich spółek, z czego 3 postawiono w stan likwidacji. Dokładnie 3 spółki zostały objęte czynnościami kontrolnymi przez NIK, tj. Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna, Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo oraz Widawa sp. z o.o. Pierwsze z wymienionych już są w postawione w stan likwidacji. Wybór tych spółek do niniejszej kontroli został dokonany celowo z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności, w tym wyników ekonomicznych, tj. wysokości kapitału zakładowego i własnego, wielkości udziałów KOWR w kapitale zakładowym, osiągnięte w 2020 r. i 2022 r. wyniki finansowe, w szczególności wynik finansowego netto.

Skontrolowano jedną spółkę prowadzącą produkcję rolniczą i nasienną – Widawa sp. z o.o. – oraz dwie spółki celowe, powołane do realizacji określonych zadań. Wsparciem sektora rolno-spożywczego poprzez nabycie znajdujących się w złej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw zajmowała się Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna sp. z o.o. (dalej: RSSI), a budową kolejowego terminala przeładunkowego dla produktów rolno-spożywczych – Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo sp. z o.o.

Kontrolą objęto również KOWR, który nabywa udziały w kontrolowanych spółkach i sprawuje nad nimi nadzór właścicielski. W ramach tej kontroli skontrolowano działania KOWR w zakresie nabycia udziałów lub akcji i nadzoru właścicielskiego nad wszystkimi wcześniej wymienionymi 12 spółkami, w których KOWR posiadał udziały lub akcje w latach 2020–2024, w tym GPW Ventures Asset Management sp. z o.o., KOWR Ventures ASI S.K.A, Vitra Trade sp. z o.o., Polgrunt sp. z o.o. oraz Wesola sp. z o.o.

W niniejszej informacji o wynikach kontroli wykorzystane zostały również ustalenia innych kontroli doraźnych NIK dotyczących nadzoru właścicielskiego i funkcjonowania następujących spółek z większościovym udziałem KOWR, tj. Jurajski Agro Fresh Park SA, Krajowa Spółka Owocowo-Warzywna Polowoc sp. z o.o., ELEWARR sp. z o.o. i TDM ARTRANS SA.

Celem głównym była odpowiedź na pytanie, czy spółki z większościovym udziałem KOWR funkcjonowały prawidłowo i rzetelnie oraz czy nadzór właścicielski KOWR nad nimi był prawidłowy i rzetelny. W związku z tym w kontroli określono trzy cele szczegółowe dotyczące prawidłowości i rzetelności realizacji przez KOWR zadań w zakresie nadzoru właścicielskiego nad spółkami z większościovym udziałem KOWR, prawidłowości i rzetelności realizacji przez spółki wyznaczonych im zadań nałożonych przez KOWR i przepisów prawa oraz prawidłowości, rzetelności i gospodarności realizacji przez spółki gospodarki finansowej i majątkowej.

Niniejsza kontrola została przeprowadzona z inicjatywy własnej NIK zgodnie z sugestią organu Sejmu RP – sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi. NIK negatywnie ocenia funkcjonowanie spółek z większościovym udziałem KOWR i nadzór właścicielski sprawowany nad nimi przez KOWR.

Wydatki poniesione przez KOWR na nabycie lub objęcie udziałów i akcji w 12 spółkach w latach objętych kontrolą wyniosły 406 mln zł. KOWR objął udziały m.in. w RSSI o wartości 200 mln zł, objął akcje alternatywnego funduszu inwestycyjnego KOWR Ventures w kwocie 75 mln zł oraz akcje Jurajski Agro Fresh Park SA w kwocie 93 mln zł. Koszty udziałów w spółce Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo wyniosły 2 mln zł.

NIK oceniła, że cztery z pięciu skontrolowanych spółek utworzonych przez KOWR na podstawie art. 32 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa lub art. 17 ustawy o KOWR nie spełniło roli, dla których zostały te podmioty utworzone, tj. realizacji zadań wynikających z polityki państwa w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Cztery spółki utworzone przez KOWR na podstawie przepisów ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa i ustawy o KOWR, tj. spółka RSSI, Krajowa Spółka Owocowo-Warzywna Polowoc, Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo oraz Jurajski Agro Fresh Park SA, nie osiągnęły w okresie objętym kontrolą celów, dla których spółki te zostały powołane.

Niezrealizowanie przez trzy spółki, tj. RSSI, Polowoc, TIBE, celów oraz poniesione straty skutkowały ich rozwiązaniem i postawieniem w stan likwidacji. Celem utworzenia przez KOWR

Rolno-Spożywczej Spółki Inwestycyjnej miało być podejmowanie przedsięwzięć na rzecz zwiększania efektywności wykorzystania potencjału przetwórstwa rolno-spożywczego na wybranych rynkach lokalnych. Narzędziem realizacji tego celu miały być zakupy majątku branżowego w postaci upadłych zakładów przetwórczych sprzedawanych przez syndyków, komorników lub doradców restrukturyzacyjnych w ramach procesów lub przez ich właścicieli.

Poniesienie wysokiej straty netto za 2023 r. w kwocie 166 mln zł wraz z niezrealizowaniem głównego celu, dla którego została powołana spółka RSSI, brak nabycia bądź utworzenia spółek portfelowych to powody, dla których jedyny wspólnik – KOWR – w kwietniu 2024 r. podjął uchwałę o rozwiązaniu spółki.

Utworzona przez KOWR w 2020 r. wraz z pozostałymi wspólnikami – PKP SA oraz spółką Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny sp. z o.o. – spółka TIBE nie zrealizowały celu dotyczącego przygotowania i budowy kolejowo-drogowego terminalu intermodalnego w Emilianowie koło Bydgoszczy. Spółka TIBE w sierpniu 2024 r. została również postawiona w stan likwidacji. Spółka Jurajski Agro Fresh Park SA utworzona została w dniu 16 listopada 2020 r. przez KOWR oraz Regionalny Fundusz Gospodarczy SA, spółka ze 100% udziałem Skarbu Państwa, w celu budowy rynku rolno-spożywczego w miejscowości Kościelec w województwie śląskim. Spółka ta do tej pory nie zrealizowała tego celu.

KOWR posiadając 66% akcji imiennych, zaakceptował postanowienia aktu założycielskiego JAFP pozbawiające KOWR decydującego wpływu na organy spółki i w konsekwencji na ustalenie strategicznych planów jej funkcjonowania oraz decyzyjność w sprawach związanych z bieżącym zarządzaniem spółką.

Spółka Polowoc, założona w celu zagospodarowania towaru przejętego na własność KOWR jako zastawu rejestrowego od Eskimos SA, tj. koncentratu jabłkowego i soku jabłkowego, została postawiona w stan likwidacji w 2020 r. po 10 miesiącach działalności w związku z niespełnieniem celu, do którego została powołana. KOWR nie wniósł aportem towaru przejętego od Eskimos SA, a przerób tego towaru KOWR zlecił podmiotom zewnętrznym. KOWR wydatkował na ten cel 22 mln zł, co NIK w kontroli doraźnej przeprowadzonej w 2020 r. oceniła jako działanie niegospodarne. Obecnie wątek zagospodarowania mienia przejętego od spółki Eskimos SA jest badany w kontroli doraźnej „Wybrane aspekty gospodarowania rezerwami strategicznymi i realizacji zadań powierzonych przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych”.

Kontrola Rolno-Spożywczej Spółki Inwestycyjnej wykazała szereg nieprawidłowości działań zarządu. W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie legalności, rzetelności, gospodarności i celowości wszystkich zawartych i realizowanych w 2023 r. umów na przeładunek zboża, dwóch umów na zakup i sprzedaż pszenicy, umowy operatorskiej na dostawę pszenicy, dwóch umów z producentem z branży przetwórstwa rolno-spożywczego dotyczącej zakupu konserw mięsnych, dwóch umów operatorskich na prowadzenie działalności skupu i sprzedaży towarów rolno-spożywczych oraz umowy pożyczki w tym zakresie, analizy zasadności wyceny wartości, sposobu i skuteczności stosowanych zabezpieczeń i należności z nich wynikających, a także braku ich realizacji przez spółkę.

Objęte przez zarząd RSSI w 2023 r. działania w ramach realizacji tych umów, ze względu na brak rzetelnego i skutecznego rozpoznania tych rynków, skutkowały niewykonaniem tych transakcji w ilościach i terminach wynikających z zawartych umów handlowych. Z tego tytułu spółce zostały naliczone kary umowne w wysokości prawie 9 mln zł, na poczet których RSSI utworzyła rezerwy finansowe i dokonała odpisów aktualizacyjnych. Ponadto zarząd RSSI nie dokonał skutecznych zabezpieczeń należności i przekazanych zaliczek przy zawieraniu i realizacji dwóch umów w 2023 r. W wyniku tego do czasu zakończenia kontroli w odniesieniu do pierwszej umowy, tj. zakupu pszenicy od jednej z firm, nie odzyskał 24 mln zł.

W odniesieniu do drugiej umowy sprzedaży produktów z owoców miękkich spółka nie dokonała zabezpieczenia transakcji sprzedaży artykułów wytworzonych z owoców miękkich, w wyniku czego do zakończenia czynności kontrolnych NIK nie odzyskano kwoty 101 mln zł. Powyższe działania oceniono jako działania niegospodarne. Zarząd RSSI zawarł umowę pożyczki na ponad 5 mln zł na rzecz Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach z terminem jej zwrotu do 31 stycznia 2024 r. Do zakończenia kontroli pożyczka nie została zwrócona.

Zawarcie tej umowy było niezgodne z aktem założycielskim RSSI, w którym określono katalog działań w zakresie przedmiotu działalności spółki i nie wymieniono udzielania pożyczek przez spółkę. Zawarcie przedmiotowej umowy było również działaniem niecelowym ze względu na trudną sytuację finansową pożyczkobiorcy. RSSI w pierwszym okresie swojego

funkcjonowania poniosło wysoką stratę wynikającą z wydatków poniesionych na usługi remontowe i sprzątanie dzierżawionych od KOWR zakładów produkcyjnych w Regnowie i Stanisławowie, które wyniosły 14,8 mln zł brutto. Umowy na usługi remontów i sprzątania tych zakładów w oparciu o zapytanie ofertowe nie zabezpieczały należycie interesu RSSI, gdyż zostały sporządzone bez określenia wartości zamówienia, jak również wskazania zakresu i wartości robót przewidzianych do wykonania. Spółka powierzyła sprawowanie nadzoru formalnego, merytorycznego i finansowego nad wykonaniem umowy jednej osobie, tj. zastępcy dyrektora do spraw logistyki i zakupów w RSSI.

Ponadto wykonawca prac realizowanych w ramach umowy sprzątania był znanym osobiście byłemu wiceprezesowi i od niego dowiedział się o pierwszym zapytaniu ofertowym dotyczącym prac remontowych RSSI. W ocenie NIK działania zarządów w powyższym zakresie były nierzetelne i niegospodarne. Zarząd RSSI zlecił i przyjął w drugiej połowie 2023 r. opracowaną przez podmioty zewnętrzne analizę w zakresie rynku zbóż i owoców miękkich. Analiza ta była niemal identyczna z analizą przeprowadzoną przez analityka wykonującego na rzecz spółki usługę doradztwa na podstawie umowy-zlecenia. Dokumenty te jednak, łącznie na kwotę 334 tys. zł, nie przyczyniły się do podjęcia przez zarząd korzystnych dla RSSI działań na rynkach. Analizy te zostały sporządzone już po zawarciu przez spółkę umów handlowych, których miały dotyczyć.

W związku z działaniami zarządu sytuacja finansowa RSSI za 2023 r. od początku funkcjonowania spółki była zła. RSSI za pierwszy rok obrotowy spółki, tj. za okres od 20 grudnia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r., wykazała stratę netto w wysokości 166 mln zł. Nie odnotowano żadnych pozytywnych aspektów działalności RSSI, a sytuacja ta była przyczyną jej likwidacji w 2024 r. Ponadto zarząd RSSI nie zrealizował części celów określonych w biznesplanie na 2023 r., nie opracował i nie wdrożył polityki inwestycyjnej, w tym zasad zarządzania ryzykiem spółki, nie określił procedur zakupowych stosowanych przez RSSI, a także nie opracował polityki ładu korporacyjnego RSSI.

Stwierdzono również szereg niezgodnych działań zarządu RSSI z Kodeksem spółek handlowych. Zarząd RSSI nie przedstawił radzie nadzorczej informacji i dokumentów o stanie spółki, wynikających ze sporządzonego na zlecenie RSSI raportu, także opinii prawnej w zakresie zawartych przez RSSI umów w okresie od momentu powstania spółki do końca 2023 r., co było niezgodne z art. 219 Kodeksu spółek handlowych. Zarząd RSSI niezgodnie z umową spółki nie zwołał nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników, o co wnioskowała rada nadzorcza w lutym 2024 r., w celu zmiany aktu założycielskiego spółki, polegającej na wprowadzeniu obowiązku uzyskania przez zarząd uprzedniej zgody rady nadzorczej lub zgromadzenia wspólników na zawieranie umów handlowych. Od 2 kwietnia 2024 r., tj. postawienia RSSI w stan likwidacji, zarząd nie podjął skutecznych działań w celu przygotowania i przedstawienia radzie nadzorczej oraz zgromadzeniu wspólników spółki sprawozdań za 2023 r.

Spółka Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo – większościowym udziałowcem był KOWR, a pozostałymi udziałowcami PKP SA oraz Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny sp. z o.o. – nie zrealizowała celu dotyczącego przygotowania i budowy kolejowo-drogowego terminalu intermodalnego w Emilianowie koło Bydgoszczy. Główną przyczyną było nierzetelne przygotowanie przez wspólników TIBE założeń inwestycji w zakresie zapewnienia możliwości wykorzystania nieruchomości należących do PKP SA, skutkujących opóźnieniem w ich realizacji, a także nieefektywne współdziałanie wspólników w zakresie ustalania kierunków dalszego funkcjonowania TIBE sp. z o.o. Spółka w sierpniu 2023 r. została postawiona w stan likwidacji. W niniejszej informacji wykorzystano również ustalenia wcześniejszych kontroli prowadzonych przez NIK w zakresie funkcjonowania i nadzoru nad spółkami z udziałem większościowym KOWR.

Spółka JAFP utworzona została w listopadzie 2020 r. przez KOWR oraz Regionalny Fundusz Gospodarczy SA w celu budowy rynku rolno-spożywczego. KOWR pomimo wniesienia do JAFP większej wartości wkładu, posiadając ponad 66% akcji imiennych, zaakceptował postanowienia aktu założycielskiego pozbawiające KOWR decydującego wpływu na organy spółki i w konsekwencji na ustalenie strategicznych planów jej funkcjonowania oraz decyzyjność w sprawach związanych z bieżącym zarządzaniem spółką.

KOWR oraz RFG SA jako założyciele JAFP określili, że ograniczenie uprawnień KOWR w zakresie wpływu na bieżące zarządzanie spółką celową, jak i na skład jej organu zarządzającego oraz na decyzje co do strategii rozwoju spółki celowej skompensowane zostało uprawnieniami

KOWR w zakresie praw do dywidendy, jak również zabezpieczeń wniesionych przez KOWR wkładów niepieniężnych.

W odniesieniu do celu spółki, którym było stworzenie unikalnego i nowatorskiego rynku rolno-spożywczego, jak wyjaśnił dyrektor generalny KOWR, stan prac na 2024 r. nie był zgodny z oczekiwaniami. Do zakończenia kontroli, tj. do sierpnia 2024 r., pozwolenie na budowę rynku hurtu rolno-spożywczego nie zostało wydane przez starostwo powiatowe w Częstochowie. Z informacji ze strony internetowej JAFP wynika, że pod koniec 2024 r. nastąpiła zmiana koncepcji lokalizacji przedsięwzięcia budowy rynku hurtu rolno-spożywczego. W dniu 10 grudnia 2024 r. nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy wyraziło zgodę na zmianę lokalizacji inwestycji z działki w Kościelcu na działkę położoną nieopodal miejscowości Rząsawa, gmina Częstochowa, a także wyraziło zgodę na zawarcie umowy na wykonanie dokumentacji projektowej dla inwestycji. Z informacji tych wynika, że z powodu zmiany lokalizacji inwestycji proces inwestycyjny należy przeprowadzić praktycznie od początku.

KSOW Polowoc założona przez KOWR w 2020 r. w celu zagospodarowania towaru przejętego na własność KOWR jako zastawu rejestrowego od Eskimos SA, tj. koncentratu jabłkowego i soku jabłkowego, została postawiona w stan likwidacji po dziesięciu miesiącach działalności w związku z niespełnieniem celu, do którego została powołana. Główną przyczyną niezrealizowania tego celu był fakt, że spółka nie nabyła przedmiotu zastawu przejętego KOWR, w związku z tym koszty poniesione na funkcjonowanie Polowoc, w wysokości 568 tys. zł, były niegospodarne. KOWR nie wniósł aportem towaru przejętego od Eskimos, a przerób tego towaru KOWR zlecił podmiotom zewnętrznym. KOWR wydatkował na ten cel 22 mln zł, co w sytuacji, gdy zadania w tym zakresie miały być realizowane i finansowane przez Polowoc, było działaniem niegospodarnym. Tu dodam jeszcze, że ten towar w znacznej mierze znalazł się potem w Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych i to też będzie dosyć ciekawa dalsza historia, co się z nim stało.

W latach 2020–2023 wyniki finansowe spółek z większościovym udziałem KOWR w kapitale zakładowym łącznie uległy pogorszeniu. W porównaniu do 2020 r., w którym strata netto nadzorowanych spółek łącznie wyniosła ponad 1,5 mln zł, według danych na koniec 2023 r. wzrosła ponad stukrotnie – do wartości 167 mln zł. Przyczyny zmian wyniku finansowego kontrolowanych spółek były zróżnicowane i wynikały z charakteru prowadzonej przez nie działalności.

W Widawie, która poniosła stratę netto za 2023 r. w wysokości ponad 1 mln zł, jako spółce prowadzącej działalność rolniczą, była to głównie sytuacja na rynku, ceny skupu oraz warunki pogodowe. Natomiast w przypadku spółek inwestycyjnych straty wynikały z faktu, że spółki nie prowadziły działalności operacyjnej (mam na myśli TIBE) oraz wpływu nieprawidłowych, w tym niegospodarnych, działań na rynkach rolnych na wynik finansowy (tu mam na myśli RSSI). Istotny wpływ na osiągnięcie wyników finansowych spółek w 2023 r. miała strata netto RSSI, która wyniosła ponad 166 mln zł.

Ponadto stwierdzone przez NIK nieprawidłowości polegały na wprowadzeniu przez zarząd spółki Widawa dopiero w trakcie kontroli NIK uregulowań wewnętrznych dotyczących korzystania z samochodów służbowych oraz prywatnych na cele służbowe.

W wyniku kontroli nadzoru właścicielskiego stwierdzono, że nadzór właścicielski nad spółkami z udziałem większościovym KOWR nie był prawidłowy i rzetelny. KOWR nie określił w wewnętrznych uregulowaniach zasad nadzoru właścicielskiego oraz szczegółowej strategii dla objętych kontrolą spółek. W ocenie NIK brak regulacji miał wpływ na nieskuteczność nadzoru właścicielskiego, a w konsekwencji również na brak realizacji zadań przez te spółki. Dyrektor generalny KOWR działając jako zgromadzenie wspólników lub walne zgromadzenie spółek, nie zawsze prawidłowo i rzetelnie wykonywał uprawnienia wynikające z Kodeksu spółek handlowych. Dyrektor generalny KOWR wyłączył w akcie założycielskim RSSI możliwość indywidualnej kontroli wspólnika nad działalnością spółki przewidzianą w art. 212 Kodeksu spółek handlowych, a następnie przez ponad rok od utworzenia, tj. do grudnia 2023 r., nie powołał rady nadzorczej.

Brak właściwego nadzoru nad RSSI był jedną z przyczyn nieprawidłowych działań zarządu RSSI, w tym dotyczących zawartych umów handlowych, a także poniesienia przez spółkę straty netto za pierwszy rok obrotowy w wysokości 166 mln zł. Stwierdzono również niecelowe nabycie udziałów w spółce Vitra Trade. KOWR skorzystał w 2018 r. z prawa pierwokupu nabycia 100% udziałów spółki Vitra Trade, która nie posiadała odpowiedniego potencjału do realizacji celu określonego w ukur, jakim jest poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych. KOWR w momencie zakupu posiadał informacje o złej sytuacji ekonomicznej i majątkowej tej spółki,

która nie prowadziła działalności od 2014 r., a obciążenie hipoteczne wyniosło prawie 1 mln zł. Następnie likwidator spółki powołany przez KOWR potwierdził, że jej dług nie wynosił 1 mln zł, a ponad 7 mln zł, a działania KOWR w celu sprzedaży udziałów lub ogłoszenia przez spółkę upadłości nie przyniosły skutków.

W przypadku spółki TIBE od lipca 2020 r. do lipca 2022 r. prezesowi zarządu wyznaczono cele zarządcze wymagane przepisami ustawy w większości niezgodne z przedmiotem działalności spółki, tj. dotyczące produkcji roślinnej, której TIBE absolutnie nie prowadziło, a tym samym były niemożliwe do zrealizowania. Stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie kontroli spółek nadzorowanych przez KOWR. KOWR nie przeprowadził zaplanowanej na 2023 r. kontroli spółki TIBE, a ponadto nie dokonał aktualizacji planu kontroli planowych, co było niezgodne z regulaminem kontroli.

W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie nierzetelnego i niecelowego objęcia przez KOWR w listopadzie 2023 r. akcji o wartości 75 mln zł w podwyższonym kapitale zakładowym dedykowanego dla KOWR alternatywnego funduszu inwestycyjnego KOWR Ventures, którego inwestorem miał być KOWR. KOWR podejmując w 2020 r. współpracę z Giełdą Papierów Wartościowych i spółką zależną GPW Ventures w sprawie utworzenia KOWR Ventures, nie przeprowadził identyfikacji i analizy ryzyk. W rezultacie nie zostały określone ryzyka związane z realizacją dla KOWR nowego rodzaju przedsięwzięcia, w tym jego mocne i słabe strony, potencjalne ryzyka ekonomiczne, finansowe i prawne.

Ponadto KOWR nie przeprowadził ekspertyz i analiz potwierdzających zasadność zaangażowania przez KOWR środków finansowych w łącznej wysokości ponad 225 mln zł na objęcie akcji alternatywnego funduszu prowadzącego inwestycje tzw. wysokiego ryzyka w podmioty, których działania w założeniu miały poprawić konkurencyjność i innowacyjność gospodarki rolnej i rolno-spożywczej. W regulacjach wewnętrznych KOWR nie określono warunków i trybu obejmowania przez Skarb Państwa akcji w takich podmiotach.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie NIK objęcie akcji KOWR Ventures, docelowo na kwotę 225 mln zł, może nie przynieść oczekiwanych efektów, a także skutkować utratą całości bądź części środków publicznych, co w konsekwencji może naruszać zasady wydatkowania środków publicznych określonych w art. 44 ust. 3 punkt 1 ustawy o finansach publicznych. W wyniku kontroli NIK stwierdzono również nieprawidłowość polegającą na niepowołaniu przez KOWR rady nadzorczej tego funduszu, co jest wymagane statutem spółki.

Należy zauważyć, że po zakończeniu czynności kontrolnych przez NIK minister rolnictwa i rozwoju wsi nie wyraził zgody na objęcie przez KOWR w 2024 r. kolejnej transzy akcji tej spółki o wartości 50 mln zł. W ramach kontroli budżetowej w 2025 r. dyrektor generalny KOWR wyjaśnił, że dokonano zmian w statucie KOWR Ventures dotyczących m.in. kosztów funkcjonowania funduszu, a minister rolnictwa kierunkowo wyraził zgodę na objęcie kolejnej transzy akcji. Ponadto planowana jest zmiana komplementariusza, z pierwotnej spółki należącej do GPW, tj. GPW Ventures, na Polski Fundusz Rozwoju SA.

W wyniku kontroli NIK sformułowała wnioski do ministra rolnictwa i rozwoju wsi o dokonanie analizy zasadności funkcjonowania przepisów umożliwiających nabywanie przez KOWR udziałów lub akcji spółki prawa handlowego, tj. ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa i ustawy o KOWR. Pozwoli to na ocenę rzeczywistej efektywności realizacji przez KOWR zadań wynikających z polityki państwa, w szczególności w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Drugi wniosek dotyczy zwiększenia nadzoru przez KOWR w zakresie realizacji przez KOWR zadań dotyczących nabywania i wykonywania praw z udziałów i akcji na podstawie przepisów ukur, gnrsp i ustawy o KOWR.

Do dyrektora generalnego KOWR NIK skierowała następujące wnioski: dokonanie analizy zaangażowania kapitałowego w spółkach, mając na uwadze efekty realizacji przez te spółki zadań oraz ryzyko utraty przez nie całości lub części środków, opracowanie strategii w celu określenia sposobu efektywnego wykorzystania potencjału tych spółek dla rozwoju polskiego rolnictwa i branży rolno-spożywczej oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju, zwiększenie nadzoru właścicielskiego nad spółkami.

Ponadto wniosek do zarządu spółek z większościowym udziałem KOWR dotyczy podjęcia skutecznych działań w celu poprawy wyniku finansowego i wykorzystania potencjału spółki dla wsparcia rolnictwa oraz sektora rolno-spożywczego.

Na koniec należy wskazać na osiągnięte efekty niniejszej kontroli. Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi skierował do prokuratury trzy zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez KOWR i zarząd spółki RSSI. Zawiadomienia dotyczyły działań KOWR na szkodę interesu publicznego wobec niedopełnienia obowiązku powołania rady nadzorczej w spółce RSSI, co skutkowało funkcjonowaniem zarządu RSSI bez nadzoru; działania KOWR na szkodę interesu publicznego w związku z powołaniem spółki TIBE w uwarunkowaniach niedopełnienia obowiązków stosowania się do zasad gospodarki finansowej – tu mówimy o braku analizy *ex ante*, Prokuratura Rejonowa w Bydgoszczy wszczęła śledztwo w tej sprawie w dniu 7 lutego 2025 r. Trzecie zawiadomienie dotyczyło niegospodarności zarządu RSSI przy zawieraniu umów handlowych.

Realizacja wniosków sformułowanych w informacji o wynikach kontroli, w szczególności wniosku do ministra rolnictwa i rozwoju wsi dotyczącego analizy zasadności funkcjonowania przepisów umożliwiających nabywanie przez KOWR udziałów lub akcji w spółkach prawa handlowego i analizy dotychczasowego zaangażowania kapitałowego KOWR, powinna zapobiec utracie środków publicznych w przyszłości. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Jeszcze pan prezes, bardzo proszę.

Wiceprezes NIK Piotr Miklis:

Ja tylko słówko, ponieważ cały temat prowadzony był przez pana wiceprezesa Jacka Kozłowskiego – też trochę odbieram ten materiał jako nowy.

Chciałbym uniknąć używania słów wzniosłych i wstrząsających, ale bardzo rzadko mamy do czynienia w praktyce NIK z materiałami ukazującymi tak poważne nieprawidłowości w dysponowaniu środkami publicznymi jak ta próba, która została poddana analizie przy okazji kontroli drugiej, czyli funkcjonowania spółek z większościowym udziałem KOWR. Dobrze stało się, że prezentujemy wyniki tych kontroli łącznie, dlatego że jedyny wniosek, jaki nasuwa mi się na gorąco, po zapoznaniu się z tymi kontrolami, jest taki, że dobrze jest, jeżeli ci, którzy się na czymś znają, prowadzą działalność w zakresie, w jakim się znają. Innymi słowy – jeżeli KOWR dokonywał zbywania nieruchomości pochodzących z Zasobu WRSP, mieliśmy ustalenia, które można nazwać ustaleniami formalnymi i kosmetycznymi, natomiast w sytuacji, która dotyczy prowadzenia działalności na nieznanym KOWR obszarze inwestycji kapitałowych, zaangażowania się w spółki, realizacji zadań w zakresie infrastruktury transportowej... Myślę, że ogrom przedstawionego materiału mówi sam za siebie.

To jest podstawowy wniosek – każdy niech robi to, do czego został powołany i w czym ma doświadczenie i umiejętności, bo efekty tej drugiej kontroli pokazują, że akurat w przypadku angażowania się w działalność czysto gospodarczą, komercyjną KOWR po prostu nie dał rady. To są proste wnioski.

Dziękuję bardzo. Jesteśmy otwarci i gotowi do odpowiedzi na pytania.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Bardzo dziękuję, panie prezesie i panie dyrektorze, za przedstawienie informacji o wynikach kontroli w zakresie punktu pierwszego, czyli kontroli pt. „Nieodpłatne przekazywanie nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”, oraz punktu drugiego, czyli kontroli pt. „Funkcjonowanie spółek z większościowym udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i nadzór nad ich działalnością”. To bardzo ważna kontrola, w bardzo ważnej kwestii, bo dotyczącej bezpieczeństwa żywnościowego naszego kraju.

Chciałbym w szczególności podziękować za to syntetyczne podsumowanie, które pan prezes przed chwilą przedstawił i uzasadnił.

Zanim przejdziemy do zadawania pytań, zanim przejdziemy do wystąpień, chciałbym zapytać pana ministra, czy chciałby się do tych poważnych zarzutów odnieść, w szczególności do wyników kontroli, w szczególności do negatywnych opinii, w szczególności do tych nieprawidłowości dotyczących nierzetelności, niegospodarności, a w szczególności do tych trzech zawiadomień do prokuratury w bardzo poważnych sprawach. Co prawda mamy w materiale stanowisko podpisane przez pana ministra, zarówno do pierwszej, jak i drugiej kwestii, natomiast pan minister jest dziś z nami podczas posiedzenia, to zakładam, że chciałby się do tych spraw odnieść.

Bardzo proszę panie ministrze.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Stefan Krajewski:

Szanowny panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, ustalenia kontroli w części dotyczącej nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych Zasobu WRSP, jak również funkcjonowania spółek z większościowym udziałem KOWR i nadzór nad ich działalnością pokazują jedno, że brakowało nadzoru, widać też działania nierzetelne, niecelowe.

Dzisiaj, kiedy mówimy o ustaleniach odpowiednich służb, wymiaru sprawiedliwości, to często słyszymy, że to jest jakiś wynik chęci zemsty, rewanżyzmu. Te kontrole pokazują jak w soczewce, że nie stosowano właściwego nadzoru, nie podejmowano decyzji, które miałyby porządkować, nie przeprowadzano kontroli.

Dziękuję NIK za przeprowadzenie tych kontroli, bo one mają służyć temu, by wzmacniać ten nadzór, by pokazać te nieprawidłowości i dać możliwości kierownictwu resortu, kierownictwu KOWR podjąć właściwe decyzje, przeprowadzić zmiany, nawet najmniejsze, zmiany w regulaminach, wprowadzić zasady co do przekazywania informacji, kontrolowania. Te wyniki naprawdę są druzgocące dla poprzedniego kierownictwa resortu, kierownictwa KOWR, dla poprzednich władz tworzonych spółek. Pokazują bowiem, że żadne normy i zasady funkcjonowania tych spółek nie były tam spełniane. Brakowało nadzoru, co niestety w wielu przypadkach przejawiało się w utracie grubych milionów złotych. Części tych pieniędzy nie udało się wydatkować, bo zabrakło czasu, część tych pieniędzy płynęła tam, gdzie czasem miały popłynąć, niekoniecznie w sposób rzetelny i widoczny były rozdysponowywane.

Jako resort już w części podjęliśmy decyzje, które mają sytuację uporządkować, ale też dalej te kontrole czy inne... Bo tu mamy do czynienia z jakimś wycinkiem, z częścią prowadzonej działalności, natomiast tam, gdzie te nieprawidłowości były, musimy je wyjaśnić, a ci, którzy nie dopełniali obowiązków bądź przekraczali uprawnienia, muszą się z tego wytłumaczyć. To jest działanie dla odpowiednich służb i dla wymiaru sprawiedliwości. Musimy zrobić wszystko, by na przyszłość uniknąć takich sytuacji. Te instytucje i spółki muszą działać zgodnie z literą prawa i w granicach prawa. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Bardzo dziękuję, panie ministrze, za tę opinię i za ten komentarz.

Otwieram dyskusję. Proszę o wystąpienie i ewentualne pytania.

Bardzo proszę, pani poseł.

Poseł Urszula Koszutska (KO):

Bardzo dziękuję, panie przewodniczący, za umożliwienie zabrania głosu.

Po raz kolejny mamy na Komisji materiał, który budzi niepokój co do zarządzania spółkami w naszym kraju. Myślę, że ten materiał rzeczywiście jest druzgocący, pokazuje tyle nieprawidłowości.

Natomiast chciałam dopytać – czy państwo w NIK robicie taką analizę w stosunku też do tego materiału, który dzisiaj posiadamy, jakie straty Skarb Państwa poniósł w związku ze złym zarządzaniem? Jaka to jest kwota?

Chciałam też podziękować panu ministrowi rolnictwa za te słowa, że będziecie państwo rozliczać te wszystkie błędy i nieprawidłowości, bo to jest niezwykle ważne, żebyśmy wiedzieli, co będzie dalej się w tym zakresie toczyło. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Dziękuję pani poseł Urszuli Koszutskiej za to pytanie i opinię w tym pytaniu zawartą.

Poproszę pana prezesa o udzielenie odpowiedzi.

Wiceprezes NIK Piotr Miklis:

Panie przewodniczący, szanowna pani poseł, na str. 21 mamy wymiar tych strat. W związku z tym, że obracamy się w sferze podmiotów działających głównie w oparciu o Kodeks spółek handlowych, to mówimy często o dwóch wymiarach – stratach w zakresie przepływów finansowych, czyli żywej gotówki... Ale moim zdaniem, to jest powszechnie przyjęte wśród rewidentów, dobrze zakres tych strat obrazuje skala negatywnego wyniku finansowego, a zwłaszcza jego zwiększenie pomiędzy 2020 r. a 2023 r. z 4 mln zł do 170 mln zł.

Ja z kolei jestem przekonany, że jeżeli chodzi o przepływ gotówki, to te straty mogą być mniejsze co do kwoty, natomiast już nieodwracalne. Innymi słowy – te pieniądze zostały wydane i z tych pieniędzy nie będzie żadnego efektu gospodarczego. Ale myślę, że ten wymiar jest wystarczająco wymowny – 170 mln zł straty.

Biorąc też pod uwagę to, że jednak dysponowano środkami publicznymi na objęcie udziałów i akcji, których KOWR nie wypracowywał sam, bo to nie jest jednostka, to jest agencja wykonawcza w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, więc to nie jest instytucja, która dysponuje środkami wypracowanymi przez siebie... Te środki pochodziły ze źródeł zewnętrznych, głównie były to środki publiczne pozostawione do dyspozycji KOWR i wykorzystane w sposób, który opisujemy w tej informacji.

Przewodniczący poseł Tomasz Kostuś (KO):

Bardzo dziękuję.

Czy udzielona odpowiedź satysfakcjonuje panią poseł? Tak? Dziękuję bardzo.

Czy jeszcze ktoś chciałby zabrać głos? Czy są jeszcze pytania do pana prezesa, do pana ministra czy do zaproszonych gości? Nie widzę. Zatem zamykam dyskusję.

Stwierdzam, że Komisja przyjęła do wiadomości informację NIK w zakresie nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, jak i w zakresie funkcjonowania spółek z większościowym udziałem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i nadzoru nad ich działalnością.

Stwierdzam, że porządek dzienny posiedzenia został wyczerpany. Informuję, że protokół posiedzenia z załączonym pełnym zapisem jego przebiegu będzie do wglądu w sekretariacie Komisji w Kancelarii Sejmu. Zamykam posiedzenie. Dziękuję bardzo.